

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

۱۷. بخش کشاورزی

کد موضوعی: ۲۵۰

شماره مسلسل: ۱۲۸۷۹

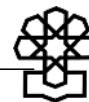
اسفندماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات زیربنایی

به نام خدا

فهرست مطالب

۲	چکیده
۲	مقدمه
۳	بخش کشاورزی در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۲
۴	فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲
۱۸	تحلیل لایحه بودجه بخش کشاورزی در ارتباط با قوانین مرتبط
۲۱	جمع بندی و نتیجه گیری
۲۵	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۱۷. بخش کشاورزی

راهبردهای پیشنهادی برای بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۲ در مجلس شورای اسلامی در راستای ارتقای کارآیی و اثربخشی بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نسبت به سال‌های گذشته پیشنهاد می‌شود که نمایندگان و کمیسیون‌های محترم به موارد زیر تمرکز نمایند:

- **مبانی قانونی:** بررسی شود مبنای قانونی برآورد منابع و مصارف در بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی چیست؟

- **تغییر هزینه‌ها:** آیا مجموعه اعتباراتی که در هریک از بخش‌های تخصصی (مانند مسکن، حمل‌ونقل، آموزش، بهداشت و...) پیش‌بینی شده است برای انجام وظایف آن حوزه (نه دستگاه) کافی است؟ دلیل تغییرات اعتبارات نسبت به سال قبل در هریک از بخش‌ها چیست؟

- **بررسی آثار:** آثار تخصیص اعتبارات به هریک از بخش‌ها چیست؟ به‌عنوان مثال با هزینه‌کرد اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه، شاخص‌های هریک از حوزه‌های بخشی و فرابخشی (مانند کشاورزی، فرهنگ، امنیت، آموزش، سلامت و...) چه تغییری خواهند کرد؟

- **عدم قانونگذاری جدید:** در بررسی احکام بودجه، احکامی که درصدد قانونگذاری جدید یا اصلاح قوانین دائمی در لایحه هستند حذف شوند و همچنین مجلس از ارائه پیشنهادهای جدید از این دست اجتناب کند تا مانع از درهم‌ریختگی نظام قانونی و حقوقی کشور شود.

- **عدم ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای:** مجلس از ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای به خصوص ردیف‌های ذیل قوه مجریه اجتناب کند که این امر ناقض صلاحیت نظارتی مجلس و نقض تفکیک قواست.

- **اعمال اصلاحات بودجه‌ای توسط دولت:** در نهایت اینکه، مجلس بجای اینکه خودش برای اصلاح لایحه بودجه دست به کار شود، با بررسی راهبردهای بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی، ظرفیت سیاسی و حقوقی لازم را برای اصلاح بودجه توسط دولت فراهم نماید.^۱

۱. برای اطلاعات بیشتر در این مورد به گزارش «مجلس و بودجه: راهبردها و رویکردها» شماره مسلسل ۲۳۰۱۲۸۷۲ مراجعه شود.

چکیده

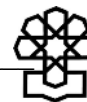
در این گزارش اعتبارات بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ مورد بررسی قرار گرفته است. اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی از رشدی حدود ۲۳ درصد و مجموع اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه آن ۲۲/۶۷ درصد رشد داشته است. سهم اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، ۲/۵۴ درصد است، این میزان اعتبارات در مقایسه با سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ که معادل ۲/۲۵ درصد بوده دارای رشد ۱۲/۸۹ درصدی می‌باشد.

بودجه عمرانی کل کشور در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ حدود ۳۵ درصد کاهش و در فصل کشاورزی ۳۵/۰۸ درصد افزایش داشته، اما این افزایش بودجه عمرانی فصل کشاورزی، بسیار کمتر از سرمایه‌گذاری مورد نیاز برای حصول به اهداف برنامه پنجم توسعه می‌باشد. همچنین مجموع اعتبارات عمرانی ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۲ دارای کاهش حدود ۷۶ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۱ است. البته کل اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی از کاهش حدود ۳۳/۳۳ درصدی برخوردار بوده است، لذا با توجه به اینکه ردیف‌های متفرقه اعتباری بخش کشاورزی تأمین‌کننده مهمترین اهداف برنامه پنجم توسعه و قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی است، اعتبارات پیشنهادی لایحه برآورده اهداف فوق نبوده و درخصوص برخی از آنها مانند اعتبار تخصیص جهت صندوق بیمه کشاورزی می‌تواند تشدیدکننده مشکلات کنونی بخش کشاورزی باشد. نکته مهم دیگر اینکه در ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی برخی از برنامه‌ها فاقد طرح مشخص و فاقد زمانبندی می‌باشند.

بررسی‌های انجام شده نشان‌دهنده این امر است که بخشی از ردیف‌های بودجه بخش کشاورزی در این لایحه نافی قانون برنامه پنجم توسعه است. همچنین به اهداف کمی و برخی از تکالیف معین شده در قانون برنامه پنجم توسعه و همچنین قانون افزایش بهره‌وری و قانون هدفمند کردن یارانه‌ها کم‌توجهی شده و برآورده این اهداف نیست.

مقدمه

اجرای شدن برنامه‌های توسعه، منوط به مشخص کردن برنامه‌های اجرایی است. به این ترتیب که برای اهداف، مسیرهای رشد، نرخ‌های رشد، اعتبارات مورد نیاز، چگونگی تأمین اعتبارات و... همگی در ارتباط با هم باید مشخص شوند، لذا بودجه‌ریزی سالیانه دارای جهت‌گیری‌های زمانی مشخص بوده و به‌عنوان

گامی است که گام‌های سال بعد را مشخص می‌کند. همچنین بودجه سالیانه رابطه تنگاتنگی با برنامه‌های توسعه پنج‌ساله دارد و باید در راستای برآورد اهداف برنامه پنجم توسعه و دیگر قوانین کشور که مغایر با برنامه توسعه مزبور نیستند، باشد.

شروع برنامه پنجم از سال ۱۳۹۰ آغاز شد و طی آن اهداف و احکام بسیار مهم و اثرگذار که بتواند بخشی از عدم توفیقات بخش کشاورزی در برنامه چهارم توسعه را جبران نماید، نظیر انتظار از رشد متوسط ۷ درصد ارزش افزوده بخش کشاورزی (موضوع ماده (۱۴۳)) توأم با نیل به خودکفایی در تولید محصولات اساسی از جمله گندم، جو، ذرت، برنج، دانه‌های روغنی، شکر، گوشت قرمز، مرغ و... در کنار احکام متعددی در خصوص ارتقای مدیریت‌های فنی و تولیدی، برون‌سپاری و خصوصی‌سازی، نوسازی ناوگان ماشین‌ها و ادوات کشاورزی، حمایت از گسترش و استقرار صنایع، حمایت از سرمایه‌گذاری، حفظ و احیای منابع طبیعی و افزایش میزان حمایت از بخش کشاورزی به میزان ۳۵ درصد ارزش تولید، پیش‌بینی گردید.

لذا توجه ویژه به بودجه بخش کشاورزی بسیار حائز اهمیت است، زیرا این بخش می‌تواند منبعی برای رشد اقتصاد ملی، فراهم‌کننده فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای بخش خصوصی و محرک اولیه صنایع مرتبط با کشاورزی و اقتصاد غیرکشاورزی روستایی باشد. دوسوم ارزش‌افزوده کشاورزی جهان در کشورهای درحال توسعه ایجاد می‌شود، ولی در ایران با وجود منابع طبیعی خدادادی برای توسعه بخش کشاورزی فقط حدود ۱۳ درصد تولید ناخالص داخلی را این بخش تولید می‌کند که خود توجه بیشتر دولت را در بودجه سنواتی می‌طلبد. در این بررسی بیشتر به ارتباط بودجه بخش کشاورزی مندرج در این لایحه با قوانین مرتبط مانند قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، قانون افزایش بهره‌وری، قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و... توجه شده است.

بخش کشاورزی در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

در جزء «۵-۱» بند «۵» ماده واحده مقرر شده است که ۱۰ درصد از منابع صندوق توسعه ملی جهت پرداخت تسهیلات به بخش‌های غیردولتی به طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و اهلیت متقاضی به‌صورت پرداخت و بازپرداخت ریالی در زمینه‌های آب، پساب و کشاورزی قابل تخصیص است.

بند «۱۱» ماده واحده اذعان می‌دارد که به‌منظور تشویق و جلب سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی بخش غیردولتی و تعاونی‌های تولیدی و تشکل‌های آب‌بران و شرکت‌های سهامی زراعی در امر احداث آب‌بندان‌ها، تسریع در احداث، تکمیل و تجهیز طرح‌های شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی،

اجرای عملیات آب و خاک کشاورزی و روش‌های نوین آبیاری و بهینه‌سازی مصرف آب و انرژی، دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی از محل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط ذیل برنامه‌های ۴۰۱۵۲ و یا ۴۰۲۰۱ اعتبارات مورد نیاز احداث و تکمیل طرح‌های موصوف را به میزان تا ۸۵ درصد به‌عنوان سهم دولت به‌صورت بلاعوض و حداقل ۱۵ درصد به‌عنوان سهم بهره‌برداران (به‌صورت نقدی یا تأمین کارگر یا تهاتر زمین یا کالای مورد نیاز در اجرای طرح) پرداخت نمایند.

در تبصره این بند نیز ذکر شده است: مناطق محروم و بهره‌بردارانی که در احداث شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی مشارکت نموده باشند از پرداخت سهم مشارکت در احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی فرعی معافند.

بند «۱۲» ماده واحده تصریح می‌دارد که در اجرای ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از طریق بانک‌های عامل مکلف است با معرفی وزارت صنعت، معدن و تجارت تسهیلات لازم را برای خرید گندم تولید داخلی تا سقف ۵۵ هزار میلیارد ریال از محل منابع داخلی بانک‌ها قبل از شروع فصل برداشت در اختیار کارخانه‌های آرد بخش خصوصی و شرکت‌های تعاونی روستایی قرار دهد. کارخانه‌های مذکور موظفند تسهیلات دریافتی را در راستای سیاست‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت به مصرف رسانده و در موعد مقرر بازپرداخت نمایند. منابع مورد نیاز برای خرید گندم از محل اعتبارات یارانه نقدی نان موضوع ردیف ۱-۵۲۰۰۰۰۰ جدول شماره ۹ این قانون به‌عنوان تنخواه‌گردان از طریق سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها در اختیار شرکت بازرگانی دولتی ایران قرار می‌گیرد. شرکت مزبور موظف است در پایان هرماه وجوه تنخواه دریافت شده را از محل فروش گندم خریداری شده به خزانه‌داری کل کشور مسترد نماید.

فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

الف) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور و فصل لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ مشتمل بر ۲۲ فصل می‌باشد. سهم اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، ۲/۵۴ درصد است، این میزان اعتبارات در مقایسه با سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۱ که معادل ۲/۲۵ درصد است دارای رشد ۱۲/۸۹ درصدی می‌باشد. البته لازم به ذکر است با توجه به نقش بخش کشاورزی در تأمین امنیت غذایی کشور سهم آن در مقایسه با سایر فصول افزایش قابل ملاحظه‌ای نیافته است و در عین حال تناسبی با اهداف برنامه پنجم توسعه اقتصادی کشور نیز ندارد. همچنین بودجه عمرانی کل

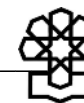

کشور در لایحه سال ۱۳۹۲ نسبت به قانون سال ۱۳۹۱ حدود ۳۴/۹ درصد کاهش و در بخش کشاورزی ۳۵/۰۸ درصد افزایش داشته است. کل اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به غیر از اعتبارات استانی ۲۳/۰۳ درصد رشد داشته است (جدول ۱).

در طی سال‌های اخیر بیشترین اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی متعلق به پروژه‌های عمرانی است به طوری که میزان اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۵۵/۵ درصد از کل اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی را به خود اختصاص می‌دهد و ۴۴/۵ درصد از اعتبارات متعلق به اعتبارات هزینه‌ای است (جدول ۱).

جدول ۱. مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور و فصل در لایحه سال ۱۳۹۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱ (میلیون ریال)

ردیف	عنوان فصل	مصارف						درصد رشد لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به مصوب سال ۱۳۹۱	سهم جمع کل اعتبارات (درصد)	
		اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		هزینه‌های عمومی و اختصاصی		قانون بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۲		قانون بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۲
		لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۱					
۱	قانونگذاری	۲۰۰۳۰۰۸۷	۱۵۳۰۰۸۲۳	۳۲۹۰۷۷۵	۲۰۴۵۲۰۶۰۰	۱۸۶۰۰۵۹۸	-۵۸/۲۴	۰/۳۳	۰/۱۳	
۲	اداره امور عمومی	۱۵۰۲۲۱۰۰۰	۱۷۰۵۷۴۰۰۴	۲۰۴۹۶۰۲۱۵	۳۰۸۹۹۰۳۰۰	۲۰۰۰۷۰۰۲۱۹	۴/۹۹	۱/۴۲	۱/۳۷	
۳	امور قضایی	۲۶۰۴۵۱۰۸۹۵	۲۶۰۷۶۴۰۶۰۳	۵۰۴۸۸۰۲۰۳	۶۰۷۱۸۰۲۴۶	۳۲۰۲۵۲۰۸۰۶	-۲/۷۷	۲/۴۷	۲/۱۰	
۴	خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه‌ریزی	۱۵۰۴۴۵۰۴۳۵	۱۸۰۱۸۶۰۱۵۲	۳۰۷۴۸۰۷۰۷	۳۰۳۷۴۰۹۱۷	۲۱۰۹۳۴۰۸۵۹	۱۶/۵۵	۱/۴۰	۱/۵۰	
۵	توسعه علوم و فناوری	۱۶۰۰۸۹۰۹۷۷	۱۵۰۹۲۴۰۱۲۱	۳۰۱۹۱۰۸۱۵	۲۰۸۲۳۰۸۸۵	۱۹۰۱۱۵۰۹۳۶	۱/۰۶۸	۱/۴۱	۱/۳۰	
۶	دفاع	۲۱۷۰۲۰۲۰۹۴۸	۲۴۲۰۳۷۰۳۵۲	۵۰۷۰۳۰۸۴۹	۶۰۳۲۸۰۴۶۲	۲۲۳۰۵۳۱۰۴۱۰	۱۰/۹۸	۱۶/۶۵	۱۶/۹۰	
۷	نظم و امنیت عمومی	۴۱۰۲۴۷۰۶۸۴	۴۶۰۶۰۱۰۱۸۵	۳۰۳۱۰۰۸۷۵	۳۰۵۷۴۰۴۶۹	۴۹۰۹۱۲۰۰۶۰	۱۱/۳۶	۳/۳۴	۳/۴۰	
۸	آموزش	۲۰۳۰۲۵۲۰۶۳۹	۲۱۸۰۶۶۰۵۵۹۷	۳۳۰۱۵۳۰۹۶۰	۴۰۰۳۲۰۰۹۲۷	۲۴۳۰۵۷۳۰۵۶۶	۳/۳۸	۱۸/۱۴	۱۷/۱۵	
۹	فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری	۳۴۰۷۴۶۰۹۹۰	۲۴۰۷۵۰۰۱۹۷	۱۴۰۲۷۷۰۴۴۳	۱۴۰۱۱۷۰۶۶۲	۳۹۰۰۲۷۰۶۴۰	-۲۰/۱۳	۳/۶۴	۲/۶۶	
۱۰	بهداشت و سلامت	۱۲۷۰۹۲۰۰۹۴۹	۱۵۸۰۱۲۱۰۰۵۶	۱۰۰۱۹۹۰۰۸۸	۱۲۰۵۰۲۰۳۱۱	۱۶۸۰۳۲۰۰۱۴۴	۱۹/۸۷	۱۰/۴۶	۱۱/۴۶	
۱۱	رفاه و تأمین اجتماعی	۳۰۶۰۱۵۰۰۲۳۴	۳۷۱۰۷۷۸۰۷۸۷	۱۰۷۸۳۰۶۰۳	۲۰۸۴۹۰۳۶۶	۳۷۳۰۵۶۲۰۳۹۰	۲۰/۸۹	۲۳/۰۱	۲۵/۴۴	
۱۲	تربیت بدنی	۲۰۹۳۶۰۴۴۸	۲۰۴۷۶۰۴۸۶	۷۰۵۲۰۰۲۲۲	۷۰۷۲۸۰۵۳۸	۹۰۹۹۶۰۷۰۸	-۶/۲۷	۰/۷۹	۰/۶۸	
۱۴	کشاورزی و منابع طبیعی	۱۴۰۹۷۰۰۲۷۷	۱۶۰۵۷۵۰۵۵۳	۲۰۰۶۵۰۰۲۱۶	۱۵۰۲۸۶۰۹۲۵	۳۷۰۲۲۵۰۷۶۹	۲۳/۰۳	۲/۲۵	۲/۵۴	
۱۵	منابع آب	۴۰۵۲۸	۸۴۴۰۱۸۰	۴۲۰۷۵۸۰۸۱۴	۴۸۰۳۵۵۰۰۱۱	۴۳۰۶۰۲۰۹۹۴	-۹/۸۴	۳/۶۰	۲/۹۷	
۱۶	صنعت و معدن	۱۸۸۳۱۰۳۴۱	۱۸۲۱۰۳۲۳	۹۰۱۱۰۳۵۵	۹۰۱۰۰۷۴۹	۱۱۰۶۳۲۰۶۷۸	۶/۴۱	۰/۸۱	۰/۸۰	
۱۷	محیط زیست	۹۱۸۰۶۴۲	۱۰۰۳۹۰۸۰۰	۱۰۰۱۷۰۱۹۴	۱۰۴۴۴۰۰۵۳	۲۰۳۶۲۰۶۹۵	-۱۲/۹۴	۰/۱۸	۰/۱۴	

ردیف	عنوان فصل	مصارف						درصد رشد لایحه بودجه	سهم جمع کل اعتبارات (درصد)
		اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		هزینه‌های عمومی و اختصاصی		جمع کل			
		قانون بودجه سال ۱۳۹۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲
۱۸	بازرگانی و تعاون	۴,۲۶۴,۸۵۱	۵,۳۵۶,۶۳۹	۱,۸۵۱,۵۱۶	۱,۷۲۸,۲۸۱	۶,۱۱۶,۳۶۷	۷,۰۸۴,۹۲۰	۱۵/۸۴	۰/۴۸
۱۹	انرژی	۷۸۷,۳۳۲	۸۳۵,۰۲۶	۱۵,۶۸۴,۰۳۵	۱۴,۳۵۷,۲۱۷	۱۶,۴۷۱,۳۶۷	۱۵,۱۹۲,۲۴۳	-۷/۷۷	۱/۲۳
۲۰	حمل و نقل	۲,۱۱۱,۵۱۶	۲,۲۷۸,۱۷۹	۶۱,۰۷۰,۱۴۸	۶۰,۱۱۱,۵۹۸	۶۳,۱۸۱,۶۶۴	۶۲,۳۹۸,۷۷۷	-۱/۲۴	۴/۷۰
۲۱	ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶۲۰,۱۱۱	۶۶۹,۱۴۰	۳,۵۴۶,۰۱۴	۳,۵۳۸,۶۳۵	۴,۱۶۶,۱۲۵	۴,۲۰۷,۷۷۵	۰/۱۰	۰/۳۱
۲۲	مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری	۱,۵۳۳,۰۴۷	۲,۹۵۹,۰۶۸	۴۴,۱۵۱,۰۰۵	۴۵,۹۷۵,۹۰۰	۴۵,۶۸۴,۰۵۲	۴۸,۹۳۴,۹۶۸	۷/۱۲	۳/۴۰
	جمع کل	۱,۰۳۵,۷۱۰,۹۳۱	۳۲,۳۷۸,۹۰۸	۳۰۷,۱۸۰,۱۳۹	۳۰۷,۱۸۰,۱۳۹	۱۹۹,۹۴۹,۲۱۰	۱,۳۴۲,۸۹۱,۰۷۰	۱,۴۶۸,۲۷۹,۲۳۶	-

مآخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۱ و لایحه پیشنهادی بودجه سال ۱۳۹۲.

ب) بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش کشاورزی برحسب برنامه

فصل کشاورزی و منابع طبیعی دارای ۵۱ برنامه است که از این تعداد، ۳۶ برنامه دارای اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هستند. همچنین تعداد کل طرح‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی ۸۰ طرح می‌باشد که از این تعداد ۹ طرح آن تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی و ۷۱ طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی است.

مقایسه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ در جدول ۲ آورده شده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی ۲۰,۶۵۰,۲۱۶ میلیون ریال است که دارای رشد ۳۵/۰۸ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۱ است. از مجموع برنامه‌های مرتبط با بخش کشاورزی ۱۵ برنامه دارای رشد منفی بوده‌اند (مانند: برنامه پژوهش‌های کاربردی، برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور، برنامه پوشش بهداشتی بیماری‌های مشترک انسان و دام، برنامه راهبری آبخیزداری و حفاظت خاک، برنامه راهبری احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور، برنامه راهبری احیا و توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور، برنامه راهبری ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی، برنامه راهبری افزایش تولید محصولات باغی، برنامه راهبری افزایش تولید محصولات زراعی، برنامه راهبری افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی، برنامه راهبری ساماندهی اراضی کشاورزی، برنامه راهبری صید و صیادی آبزیان دریایی، برنامه راهبری مقابله با بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان، برنامه راهبری افزایش کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز و برنامه مقاوم‌سازی ساختمان‌ها) که بیشترین کاهش مربوط به برنامه راهبری ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی با ۹۷/۷۳- درصد و برنامه راهبری ساماندهی اراضی کشاورزی با ۶۰/۴۵- درصد کاهش نسبت به مصوب قانون سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

همچنین برنامه‌های آبخیزداری و حفاظت خاک با ۴۷۳/۲۴ درصد، برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی با ۳۳۴/۳۶ درصد، برنامه افزایش تولید محصولات باغی با ۱۴۰/۷۵ درصد، برنامه افزایش محصولات دام و طیور با ۱۰۳/۱۸ درصد، برنامه افزایش تولید محصولات زراعی با ۲۴۰ درصد، برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی با ۲۲۳/۴۶ درصد، برنامه کنترل و مبارزه آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز با ۵۸۹/۵۳ درصد، برنامه راهبری کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات دامی و شیلاتی با ۱۷۶/۵۰ درصد و برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی با ۹۲/۷۹ درصد بیشترین رشد اعتبارات را در لایحه نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهند.

جدول ۲. مقایسه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشاورزی در سال ۱۳۹۱ و لایحه سال ۱۳۹۲

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان فصل /* برنامه	اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار لایحه سال ۱۳۹۲	درصد رشد اعتبار لایحه سال ۱۳۹۲ به قانون بودجه سال ۱۳۹۱
	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۵,۲۸۶,۹۲۵	۲۰,۶۵۰,۲۱۶	۳۵/۰۸
۱	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۶۱۰,۹۹۲	۳,۵۰۲,۴۲۶	۴۷۳/۲۴
۲	برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی	۸۹۳,۷۵۶	۳,۸۸۲,۰۸۸	۳۳۴/۳۶
۳	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۷۱۳,۵۲۸	۴۸۶,۲۷۳	-۳۱/۸۵
۴	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۵۷۴,۲۴۷	۵۴۲,۶۸۶	-۵/۵۰
۵	برنامه احیا و توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۱۹۹,۲۳۶	۲۴۱,۴۴۴	۲۱/۱۸
۶	برنامه ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از جنگل‌ها و مراتع کشور	.	.	**
۷	برنامه ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از زیستگاه‌های دریایی	.	.	**
۸	برنامه ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	.	.	**
۹	برنامه افزایش تولید محصولات باغی	۵۵۷,۲۶۷	۱,۳۴۱,۶۰۱	۱۴۰/۷۵
۱۰	برنامه افزایش محصولات دام و طیور	۷۸۰,۳۰۶	۱,۵۸۵,۴۱۶	۱۰۳/۱۸
۱۱	برنامه افزایش تولید محصولات زراعی	۲۲۶,۶۸۳	۷۷۰,۷۴۱	۲۴۰/۰۰
۱۲	برنامه افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی	۳۱۸,۰۵۶	۳۲۸,۷۴۸	۳/۳۶
۱۳	برنامه افزایش سطح پوشش زراعت چوب	.	.	**
۱۴	برنامه بهبود فرآوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	.	.	**
۱۵	برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماری‌ها	۱۴۸,۹۳۳	۲۰۰,۰۰۳	۳۴/۲۹
۱۶	برنامه تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان	.	.	**
۱۷	برنامه ساماندهی مالکیت اراضی ملی	.	.	**
۱۸	برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی	۳۰,۹۱۷	۱۰۰,۰۰۳	۲۲۳/۴۶
۱۹	برنامه صید و صیادی آبزیان دریایی	.	.	**
۲۰	برنامه کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات دامی و شیلاتی	.	.	**
۲۱	برنامه کنترل و مبارزه آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۷۲,۵۱۲	۴۹۹,۹۹۴	۵۸۹/۵۳
۲۲	برنامه مقابله با بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	۱۶۲,۶۰۹	۲۱۵,۴۱۲	۳۲/۴۷
۲۳	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۲۷۵,۷۹۷	۵۳۱,۷۱۳	۹۲/۷۹
۲۴	برنامه پوشش بهداشتی بیماری‌های مشترک انسان و دام	۲۱,۳۳۹	۱۸,۰۰۰	-۱۵/۶۵
۲۵	برنامه تولید نهاده‌ها و عوامل تولید	.	.	**
۲۶	برنامه راهبری آبخیزداری و حفاظت خاک	۱,۱۰۹,۳۳۱	۹۴۶,۳۹۳	-۱۴/۶۹

ردیف	عنوان فصل /* برنامه	اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار لایحه سال ۱۳۹۲	درصد رشد اعتبار لایحه سال ۱۳۹۲ به قانون بودجه سال ۱۳۹۱
۲۷	برنامه راهبری احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۵۲۵,۱۱۹	۳۹۱,۱۴۲	-۲۵/۵۱
۲۸	برنامه راهبری احیا و توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۷۸,۱۱۷	۵۲,۳۳۸	-۳۳/۰۰
۲۹	برنامه راهبری ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از جنگل‌ها و مراتع کشور	.	.	**
۳۰	برنامه راهبری ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از زیستگاه‌های دریایی	۳۰,۸۸۲	۳۵,۰۰۰	۱۳/۳۳
۳۱	برنامه راهبری ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	۵۷۲,۶۱۹	۱۳,۰۰۰	-۹۷/۷۳
۳۲	برنامه راهبری افزایش تولید آبزیان پرورشی	۱۳۴,۷۶۷	۱۴۵,۹۳۵	۸/۲۹
۳۳	برنامه راهبری افزایش تولید محصولات باغی	۷۶۴,۰۴۷	۶۹۵,۶۷۰	-۸/۹۵
۳۴	برنامه راهبری افزایش محصولات دام و طیور	۷۴۷,۳۶۴	۷۵۰,۸۵۰	۰/۴۶۶۴۳۹
۳۵	برنامه راهبری افزایش تولید محصولات زراعی	۷۰۰,۱۶۱	۶۴۰,۰۸۱	-۸/۵۸
۳۶	برنامه راهبری افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی	۱۵۴,۱۸۵	۱۲۸,۳۳۸	-۱۶/۷۶
۳۷	برنامه راهبری بهبود فرآوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	.	.	**
۳۸	برنامه راهبری پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماری‌ها	۳۴,۷۱۹	۳۵,۰۰۰	۰/۸۱
۳۹	برنامه راهبری تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان	۳۹,۵۳۶	۴۵,۰۰۰	۱۳/۸۲
۴۰	برنامه راهبری ساماندهی اراضی کشاورزی	۳,۷۳۶,۰۲۹	۱,۴۷۷,۷۰۶	-۶۰/۴۵
۴۰	برنامه راهبری ساماندهی مالکیت اراضی ملی	۲۶۴,۷۳۱	۲۹۴,۶۷۶	۱۱/۳۱
۴۲	برنامه راهبری ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی	.	.	**
۴۳	برنامه راهبری صید و صیادی آبزیان دریایی	۳۶,۹۲۲	۲۷,۰۰۰	-۲۶/۸۷
۴۴	برنامه راهبردی کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات دامی و شیلاتی	۸,۶۸۰	۲۴,۰۰۰	۱۷۶/۵۰
۴۵	برنامه راهبری مقابله با بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	۳۵۷,۷۶۷	۲۳۹,۸۷۶	-۳۲/۹۵
۴۶	برنامه راهبری افزایش کنترل و مبارزه آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۴۳,۲۵۴	۴۳,۰۰۰	-۰/۵۹
۴۷	برنامه کنترل کیفی دارو، واکسن و مواد بیولوژیک	۵۶,۴۱۸	۶۵,۰۰۰	۱۵/۲۱
۴۸	برنامه پرداخت دیون و بازخرید کارکنان	.	.	**
۴۹	برنامه مقاوم‌سازی ساختمان‌ها	۲,۴۹۵	۲,۱۰۰	-۱۵/۸۳
۵۰	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۳۰۳,۶۰۴	۳۵۱,۵۶۳	۱۵/۸۰
۵۱	برنامه سالم‌سازی و نگهداری هسته‌های اولیه و نظارت بر باغات مادری	.	.	**

مآخذ: همان.

* جمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به هر کدام از فصول مربوط به برنامه‌های مرتبط با بخش کشاورزی است.

** غیرقابل محاسبه است.

برطبق جدول ۳ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل منابع آب (شبکه‌های آبیاری و زهکشی فرعی) وزارت جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۳۴,۱۸۸,۷۴۹ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۳۶,۵۷۱,۶۳۷ میلیون ریال بوده ۶/۵۲ درصد کاهش را نشان می‌دهد.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل صنعت و معدن (کمک‌های فنی و اعتباری صنایع تبدیلی کشاورزی) بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۴,۱۸۶,۴۸۲ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۴,۹۳۰,۴۵۴ میلیون ریال می‌باشد کاهش ۱۵/۰۹ درصدی را نشان می‌دهد.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل بازرگانی و تعاون (کمک‌های فنی و اعتباری سازمان مرکزی تعاون روستایی و سیلوی گرمسار) بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۱,۱۱۴,۰۵۶ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۱,۱۵۰,۶۳۳ میلیون ریال می‌باشد کاهش ۳/۱۸ درصدی را نشان می‌دهد.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل حمل و نقل (بنادر صیادی) بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۳۴۴,۰۶۸ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۳۴۶,۷۵۹ میلیون ریال می‌باشد کاهش مختصری (۰/۷۸ درصد) را نشان می‌دهد.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل مسکن شهری، روستایی و عشایری (سازمان امور عشایر ایران) بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۱,۲۶۳,۰۳۱ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۱,۲۷۱,۲۳۶ میلیون ریال می‌باشد کاهش مختصری (۰/۶۵ درصد) را نشان می‌دهد.

در مجموع اعتبارات عمرانی فصول مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه پیشنهادی ۰/۶۵ درصد نسبت به بودجه مصوب ۱۳۹۱ کاهش داشته است.

جدول ۳. مقایسه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مرتبط با بخش کشاورزی

در سال ۱۳۹۱ و لایحه سال ۱۳۹۲ (میلیون ریال)

ردیف	عنوان فصل / برنامه	اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	درصد رشد اعتبار لایحه سال ۱۳۹۲ به قانون بودجه سال ۱۳۹۱
	فصل منابع آب	۳۶,۵۷۱,۶۳۷	۳۴,۱۸۸,۷۴۹	-۶/۵۲
۱	برنامه تأمین و عرضه آب	۳۴,۰۷۵,۳۹۸	۳۴,۰۷۵,۳۹۸	-۶/۴۰
۲	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۱۳,۳۵۱	۱۱۳,۳۵۱	-۳۱/۳۲
	فصل صنعت و معدن	۴,۹۳۰,۴۵۴	۴,۱۸۶,۴۸۲	-۱۵/۰۹
۳	برنامه ایجاد و توسعه صنایع	۲,۰۱۴,۳۶۱	۲,۰۱۴,۳۶۱	-۴/۷۶
۴	برنامه ارتقای تولیدات صنعتی	۲,۱۷۲,۱۲۱	۲,۱۷۲,۱۲۱	-۲۲/۸۵
	فصل بازرگانی و تعاون	۱,۱۵۰,۶۳۳	۱,۱۱۴,۰۵۶	-۳/۱۸
۵	برنامه تنظیم بازار داخلی	۱,۱۱۴,۰۵۶	۱,۱۱۴,۰۵۶	-۳/۱۸
	فصل حمل‌ونقل	۳۴۶,۷۵۹	۳۴۴,۰۶۸	-۰/۷۸
۶	برنامه حمل‌ونقل دریایی	۳۴۴,۰۶۸	۳۴۴,۰۶۸	-۰/۷۸
	فصل مسکن و شهری، روستایی و عشایری	۱,۲۷۱,۲۳۶	۱,۲۶۳,۰۳۱	-۰/۶۵
۷	برنامه ساماندهی عشایر	۱,۰۳۵,۹۰۷	۱,۰۳۵,۹۰۷	-۰/۳۸
۸	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۲۱۴,۹۶۷	۲۱۴,۹۶۷	-۱/۴۸
۹	برنامه مطالعات و تدوین ضوابط و مقررات	۱۲,۱۵۷	۱۲,۱۵۷	-۷/۵۹
	جمع کل فصول مرتبط با بخش کشاورزی (آب، فصل، مسکن و شهری، روستایی و عشایری، حمل‌ونقل، بازرگانی و تعاون، صنعت و معدن)	۱,۲۷۱,۲۳۶	۱,۲۶۳,۰۳۱	-۰/۶۵

مأخذ: همان.

ج) بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه وزارت جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ معادل ۸۸,۰۳۰,۱۳۳ میلیون ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱ که معادل ۸۷,۰۳۶,۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد با کاهشی در حدود ۳۳/۳۳ درصد برخوردار است (جدول ۴). از موارد مثبت اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ افزوده شدن ردیفی جهت اجرای ماده (۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی بوده که متأسفانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ با کاهش ۳۲/۱ درصدی همراه شده است. مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۲ دارای کاهش ۷۶/۱ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۱ است. البته لازم به ذکر است که برخی از ردیف‌های متفرقه اعتباری بخش کشاورزی که تأمین‌کننده مهمترین اهداف برنامه پنجم توسعه و قانون افزایش بهره‌وری در بخش

کشاورزی است دارای رشد منفی بوده است. به عنوان مثال می توان به کاهش قابل توجه اعتبارات ردیف‌هایی مانند یارانه سود و کارمزد خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و کالاهای اساسی، اعتبارات موضوع واگذاری اراضی شیبدار، سازمان شیلات ایران اعتبارات موضوع جرائم و فروش صیدآلات و ادوات صیادی، ایفای تعهدات موضوع تبصره «۳» ماده واحده قانون سازمان شیلات، استقرار سامانه اطلاعات مدیریت در بخش کشاورزی، پیشگیری از آنفولانزای حاد پرندگان، احداث راه بین مزارع در روستاها، طرح‌های کوچک و زودبازده تأمین آب و مرمت و لایروبی قنوت آبرسانی لوله‌ای به مزارع، وزارت جهاد کشاورزی اعتبارات تحقیقات کاربردی علوم دامی کشور، یارانه شیر مدارس، اعتبار موضوع بند «ی» ماده (۱۴۳) قانون برنامه پنجم توسعه کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، اعتبارات موضوع ماده (۳۴) قانون جلوگیری از آلودگی هوا و ماده (۳۰) قانون شکار و صید و تکمیل سیلوه‌های نیمه‌تمام را اشاره کرد. از نکات مثبت ردیف‌های متفرقه پیشنهادی سال ۱۳۹۲ می‌توان به افزوده شدن ردیفی تحت عنوان «مابه‌التفاوت نرخ ارز واردات کالاهای اساسی و نهاده‌های کشاورزی» اشاره کرد که معادل ۵۱,۶۱۱,۰۰۰ میلیون ریال پیشنهاد شده است. نکته مهم دیگر اینکه در ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی برخی از برنامه‌ها فاقد طرح مشخص و فاقد زمانبندی می‌باشند. به عبارت دیگر اطلاعاتی مانند سال خاتمه، حجم اعتبارات مورد نیاز برای خاتمه طرح و دستگاه اجرایی در مورد این‌گونه طرح‌ها وجود ندارد و این اعتبارات طبق نظر دولت بین صدها طرح توزیع خواهد شد.

لذا ضرورت دارد ردیف‌های متفرقه موضوع جدول ۴ به ذیل دستگاه اجرایی مربوط منتقل شود و نکاتی نظیر موضوع، حجم فعالیت، سال خاتمه و... در آن گنجانده شود.

جدول ۴. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه فصل کشاورزی مصوب سال ۱۳۹۱ و لایحه سال ۱۳۹۲

(میلیون ریال)

درصد تغییرات	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲			قانون بودجه سال ۱۳۹۱			عنوان ردیف متفرقه
	جمع	تملك	هزینه	جمع	تملك	هزینه	
اعتبارات یارانه‌ای							
۷/۲۸	۳۷,۵۴۶,۶۰۹	۰	۳۷,۵۴۶,۶۰۹	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	یارانه نقدی نان
۵/۰۳	۸,۱۳۹,۴۴۱	۰	۸,۱۳۹,۴۴۱	۷,۷۵۰,۰۰۰	۰	۷,۷۵۰,۰۰۰	یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی
-۴/۱۷	۲,۳۹۵,۷۸۷	۰	۲,۳۹۵,۷۸۷	۲,۵۰۰,۰۰۰	۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	پرداخت ضرر و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها و سایر بدهی‌ها و تعهدات
-۴/۱۷	۲,۸۷۴,۹۴۵	۰	۲,۸۷۴,۹۴۵	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات و جبران ضرر و زیان ناشی از آن و تسویه موارد قبلی
-۰/۲۲	۲۱,۹۵۰,۷۲۵	۰	۲۱,۹۵۰,۷۲۵	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی و دام و شیلات و سایر کالاها و هزینه بازرسی کالا و خدمات و یارانه اصل سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها از جمله صادراتی و سایر بدهی‌ها و تعهدات دستگاه‌های اجرایی و تأمین کالاها و خدمات ضروری
-۵۲/۹۶	۱,۱۷۶,۰۰۰	۰	۱,۱۷۶,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	یارانه شیر مدارس
اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه							
۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی سرمایه اولیه صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
۸/۳۳	۱۳۰,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	اعتبار موضوع ماده (۵) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغی و هزینه دادرسی اراضی منابع ملی
-۳۷/۵	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۰	۱۶,۰۰۰	سازمان شیلات ایران اعتبارات موضوع جرائم و فروش صیادات و ادوات صیادی
-۳۳/۳۳	۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	سازمان شیلات ایران - ایفای تعهدات موضوع تبصره (۳) ماده واحده قانون سازمان

درصد تغییرات	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲			قانون بودجه سال ۱۳۹۱			عنوان ردیف متفرقه
	جمع	تملك	هزینه	جمع	تملك	هزینه	
۶/۴۵	۶۶۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۶۲۰,۰۰۰	۴۸۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور اعتبار موضوع ماده (۱۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی
۰	۲۲,۰۰۰	۰	۲۲,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۰	۲۲,۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی موضوع درآمدهای واحد مرغ لاین بابل کنار
-۱۰۰	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	پیشگیری از انفولانزای حاد پرندگان
*	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	وزارت جهاد کشاورزی - موضوع ماده (۱۴) قانون افزایش بهره‌وری و ماده (۱۷) قانون نظام دامپروری
-۳۲/۱	۶۷۹,۰۰۰	۹۱,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	حمایت‌های مالی در اجرای ماده (۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی
-۲۶/۵	۷۳۵,۰۰۰	۰	۷۳۵,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	اعتبار موضوع بند «ی» ماده (۱۴۳) قانون برنامه پنجم توسعه کشور
-۳۹/۲۹	۱۷,۰۰۰	۰	۱۷,۰۰۰	۲۸,۰۰۰	۰	۲۸,۰۰۰	سازمان حفاظت محیط زیست - اعتبارات موضوع ماده (۳۴) قانون جلوگیری از آلودگی هوا و ماده (۳۰) قانون شکار و صید
۳/۳۳	۴۱,۳۳۳	۰	۴۱,۳۳۳	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی - سیاستگذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین
۱۶/۶۷	۳۵,۰۰۰	۰	۳۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰	اعتبارات موضوع ماده (۵) قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید
-۹	۴۵,۵۰۰	۴۵,۵۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	کمک به تکمیل زیربناهای طرح توسعه نیشکر و صنایع جانبی
-۱۰۰	۰	۰	۰	۲,۴۵۰,۰۰۰	۲,۴۵۰,۰۰۰	۰	طرح‌های کوچک و زود بازده تأمین آب و مرمت و لایروبی قنوات
*	۱۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور - احیا و بازسازی عرصه منابع طبیعی موضوع ماده (۱۷) قانون اصلاح قانون معادن
-۱۰۰	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی - تحقیقات کاربردی علوم دامی کشور

درصد تغییرات	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲			قانون بودجه سال ۱۳۹۱			عنوان ردیف متفرقه
	جمع	تملك	هزینه	جمع	تملك	هزینه	
-۳۱/۴	۳۴,۳۰۰	۰	۳۴,۳۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	سازمان حفظ نباتات کشور - اطلاع‌رسانی، کنترل سلامت و کیفیت محصولات باغی و صیفی‌جات از طریق شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای گیاه پزشکی
*	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	سازمان دامپزشکی کشور - موضوع درآمد ماده (۱۴) قانون سازمان دامپزشکی کشور
*	۳۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	کنترل واردات دام زنده و گوشت و اپیدمی‌های دامی و اجرای ماده (۱۷) قانون نظام دامپروری کشور و جزء «ب» ماده (۱۴) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی ۷۰ درصد سهم سازمان دامپزشکی کشور و ۳۰ درصد سهم مؤسسه تحقیقات علوم دامی
-۱۰۰	۰	۰	۰	۷,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰	۰	اعتبارات طرح‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی با اولویت سال خاتمه ۱۳۹۱ و کمک به یارانه سود تسهیلات حمایت از تولید بخش کشاورزی
*	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنعت و کشاورزی
*	۵۱,۶۱۱,۰۰۰	۰	۵۱,۶۱۱,۰۰۰	۰	۰	۰	مابه‌التفاوت نرخ ارز واردات کالاهای اساسی و نهاده‌های کشاورزی
-۳۳/۳۳	۵۸,۰۳۰,۱۳۳	۲,۴۵۱,۵۰۰	۵۵,۵۷۸,۶۳۳	۸۷,۰۳۶,۰۰۰	۱۰,۲۶۰,۰۰۰	۷۶,۷۷۶,۰۰۰	جمع

مأخذ: همان.

* غیر قابل محاسبه است.

د) بررسی اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه در لایحه

بودجه سال ۱۳۹۲

مقایسه اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ با قانون بودجه سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد که اعتبارات این وزارتخانه با کلیه سازمان‌ها و مؤسسات وابسته به آن دارای رشد ۲۲/۶۷ درصدی می‌باشند. بیشترین و کمترین رشد اعتبارات در سال

۱۳۹۲ به ترتیب مربوط به سازمان تعاون روستایی و سازمان دامپزشکی کشور است. البته لازم به ذکر است که در لایحه پیشنهادی بیشترین میزان اعتبارات (به میزان ۲۰,۱۸۶,۷۲۷ میلیون ریال) به خود وزارتخانه تخصیص داده شده به طوری که پیش‌بینی شده است که ۴۵/۴۵ درصد از اعتبارات به وزارت جهاد کشاورزی اختصاص داده شود.

جدول ۵. مقایسه اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی سازمان‌ها و مؤسسات تابعه در لایحه

بودجه سال ۱۳۹۲ و بودجه مصوب سال ۱۳۹۱ (میلیون ریال)

درصد تغییرات	اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۱	دستگاه
۴۵/۴۵	۲۰,۱۸۶,۷۲۷	۱۳,۸۷۸,۵۶۹	وزارت جهاد کشاورزی
-۲/۴۱	۶۷۸,۱۵۴	۶۹۴,۹۴۷	سازمان شیلات ایران
-۳۳/۴۷	۲,۴۲۲,۵۰۰	۳,۶۴۳,۲۳۶	سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی
-۴۳/۰۵	۳۶۰,۴۶۴	۶۳۲,۹۷۹	سازمان دامپزشکی کشور
۲۸/۶۳	۸۹۲,۲۶۶	۶۹۳,۶۳۷	مؤسسه رازی
-۱۷/۱۲	۲,۱۵۵,۹۴۸	۲,۶۰۱,۴۹۳	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
۱۴۴/۶	۹۴۰,۷۶۲	۳۸۴,۵۹۲	سازمان تعاون روستایی
۲۲/۶۷	۲۷,۶۳۷,۸۲۱	۲۲,۵۲۹,۴۵۳	جمع

مآخذ: همان.

هـ) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (ملی و استانی) فصل

کشاورزی و منابع طبیعی

مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی مصوب سال ۱۳۹۱ با لایحه سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که اعتبارات هزینه‌ای لایحه سال ۱۳۹۲ که معادل ۲۵,۳۰۲,۷۵۸ میلیون ریال می‌باشد نسبت به قانون سال ۱۳۹۱ رشدی معادل ۶۹ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه سال ۱۳۹۲ که معادل ۲۰,۶۵۰,۲۱۶ میلیون ریال می‌باشد نسبت به قانون سال ۱۳۹۱ رشدی معادل ۳۵/۰۸ درصد داشته است.

مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل کشاورزی و منابع طبیعی مصوب سال ۱۳۹۱ با لایحه سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که اعتبارات هزینه‌ای لایحه سال ۱۳۹۲ که معادل ۱۵,۴۲۷,۹۵۳ میلیون ریال می‌باشد نسبت به قانون سال ۱۳۹۱ رشدی معادل ۱۴۱/۲۷ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی لایحه سال ۱۳۹۲ که معادل ۶,۵۵۴,۱۹۹ میلیون ریال می‌باشد نسبت به قانون سال ۱۳۹۱، ۳۴/۵ درصد کاهش یافته است.

اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه پیشنهادی که معادل ۸۲۲،۹۷۰ میلیون ریال می‌باشد در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۱ رشدی برابر ۷۳/۰۵ درصد را نشان می‌دهد. ذکر این نکته نیز ضروری است که اعتبارات استانی براساس تصمیمات شورای برنامه‌ریزی و توسعه در هر استان معین می‌شود و لذا اعتبارات کشاورزی در قالب استانی برآوردی است.

تحلیل لایحه بودجه بخش کشاورزی در ارتباط با قوانین مرتبط

- بند «ب» ماده (۱۲۴) قانون برنامه پنجم توسعه بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در قالب بودجه‌های سنواری به منظور اعطای تسهیلات بانکی و پوشش خطرپذیری تعاونی‌های فراگیر ملی با اولویت تعاونی‌های کشاورزی، روستایی و عشایری تأکید دارد. در ردیف‌های بودجه‌ای تا حدودی به این ماده قانونی و بند «ه» ماده (۱۴۳) که بر برون‌سپاری فعالیت‌ها در بخش کشاورزی با تغییر رویکرد در بودجه سازمان تعاون روستایی از طریق افزایش نقش اتحادیه‌ها، توجه شده است. البته ردیف اعتباری ۴۰۱۳۸۰۱۲ تحت عنوان «ترویج و توانمندسازی تشکلهای و جوامع محلی در حفظ و احیای منابع طبیعی» که در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ لحاظ شده بود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ حدود ۱۲ درصد کاهش یافته است.

- در ماده واحده لایحه بودجه توجهی به بحث واردات نشده و سیاست‌های تنظیم بازار مغفول مانده است و تنها در فصل بازرگانی و تعاون (برنامه تنظیم بازار داخلی) تنها به چند طرح با اهداف افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی برخی محصولات تولید داخل بسنده شده است. همچنین در ردیف‌های متفرقه مربوط به بخش کشاورزی ردیف‌هایی تحت عنوان «مابه‌التفاوت نرخ ارز واردات کالاهای اساسی و نهاده‌های کشاورزی» و «کنترل واردات دام زنده و گوشت و اپیدمی‌های دامی و اجرای ماده (۱۷) قانون نظام دامپروری کشور و جزء «ب» ماده (۱۴) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی ۷۰ درصد سهم سازمان دامپزشکی کشور و ۳۰ درصد سهم مؤسسه تحقیقات علوم دامی» نیز دیده شده است که البته اعتبارات ردیف‌های متفرقه طبق نظر دولت بین طرح‌های دیگر نیز قابل توزیع خواهد بود.

لازم به ذکر است در سنوات گذشته نیز با وجود قوانین موجود در این خصوص نظیر ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری کشاورزی و منابع طبیعی، بند «ز» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه، ماده (۴۰) قانون بودجه سال ۱۳۸۸، جزء «۱۵» قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و ماده (۱۰۳) قانون برنامه پنجم توسعه همچنان سیاست واردات در دولت دنبال می‌شود. به نظر می‌رسد لایحه

پیشنهادی بی‌توجه به مسائل جاری کشور نظیر تحریم‌ها، رکود تولید، افزایش نرخ تورم و آثار اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها تنظیم شده است و برآورنده اهداف اقتصاد مقاومتی نخواهد بود.

- در سال ۱۳۹۲ با توجه به اجرای فاز دوم قانون هدفمندی یارانه‌ها که پیش‌بینی می‌شود شتاب بیشتری نسبت به سال اول اجرای قانون فوق‌الذکر داشته باشد و همچنین با توجه به موقعیت سیاسی کشور، قانونگذار باید سیاست‌های حمایتی گسترده‌ای را برای حمایت از تولیدکنندگان به عمل آورد. البته در اواخر سال ۱۳۸۹ و در طول سال ۱۳۹۰ (طی یک سال از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها) حدود یک میلیون تن گندم با قیمت یارانه‌ای بین دامداران و مرغداران توزیع شد و همچنین مبالغی برای سود تسهیلات طرح‌های آبیاری تحت فشار در نظر گرفته شد که قسمت قابل ملاحظه آن مورد استفاده قرار نگرفت و در مجموع می‌توان گفت که اهداف تعیین شده قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش کشاورزی اجرایی نشده است.

- بررسی اعتبارات بخش آب در ماده واحده لایحه بودجه نشان می‌دهد که حمایت از توسعه بخش آب در قالب جزء «۵-۱» بند «۵» و بند «۱۱» ماده واحده تا حدودی دیده شده است به‌گونه‌ای که تا ۸۵ درصد سهم اعتبارات مورد نیاز برای احداث و تکمیل طرح‌های موصوف به‌عنوان سهم دولت در نظر گرفته شده است. بررسی اعتبارات بخش آب در پیوست لایحه بودجه نشان می‌دهد که برنامه تأمین و عرضه آب ۶/۰۴ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کاهش داشته همچنین اعتبارات برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک در زیرفصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه ۴۷۳/۲۴ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱ رشد نشان می‌دهد. علاوه‌بر این اعتبارات برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی در لایحه بودجه حدود ۳۳۴/۳۶ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱ رشد داشته است. البته در ردیف‌های متفرقه مرتبط با بخش کشاورزی اعتبار ردیف مربوط به طرح‌های کوچک و زودبازده تأمین آب و مرمت و لایروبی قنوت ۱۰۰ درصد کاهش اعتبار را نشان می‌دهد. اگرچه جزء «۵-۱» بند «۵» و بند «۱۱» ماده واحده لایحه تقویت‌کننده اعتبارات توسعه بخش آب در حوزه کشاورزی است اما مبالغ تخصیص‌یافته برآورنده اهداف برنامه نیست.

- براساس ماده (۱۴۳) برنامه پنجم توسعه حفظ ظرفیت تولید و نیل به خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی و دامی از جمله گندم، جو، ذرت، برنج، دانه‌های روغنی، چغندر قند و نیشکر در اولویت قرار گرفته است حال آنکه در لایحه سال ۱۳۹۲ در طرح‌های مطروحه، نیل برنامه راهبری افزایش تولید محصولات زراعی بیشتر به خودکفایی در محصول گندم اشاره دارد و به دیگر محصولات استراتژیک مذکور در صدر ماده (۱۴۳) قانون برنامه پنجم توسعه کم‌توجه است.

- برنامه‌هایی نظیر گسترش پوشش بیمه تولیدات بخش کشاورزی، استفاده از کود آلی کمتر مورد

توجه بوده است، لذا با توجه به اهداف مقرر در بند «ز» ماده (۱۴۳) برنامه پنجم توسعه توجه بیش از پیش به ضرورت مصرف کود آلی در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۱ احساس می‌شود.

- اعتبار مورد نیاز برای ساماندهی مالکیت اراضی کشاورزی توسط سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور تا پایان برنامه پنجم توسعه، که اجرای حدنگاری اراضی ملی و دولتی از ضروریات آن می‌باشد تا حدودی برآورده اهداف است.

- تحقق اهداف بند «ط» ماده (۱۴۳) مستلزم تأمین اعتبار مورد نیاز است. نکته آنکه در سنوات گذشته این موضوع دارای ردیف اعتباری در ردیف‌های متفرقه بوده که خود محل ابهام و اشکال بوده حال آنکه در لایحه پیشنهادی ۱۳۹۲ موضوع فوق کاملاً نادیده گرفته شده است. نامشخص بودن آن به مفهوم در محل ابهام قرار گرفتن حصول به این اهداف و احتمالاً افزایش بدهی‌های صندوق مزبور خواهد بود.

- درخصوص موضوع خرید تضمینی و بورس کالاهای کشاورزی مورد تأکید ماده (۴۱) و تبصره‌های «۲» و «۴» ماده (۶) قانون افزایش بهره‌وری در لایحه پیشنهادی بودجه کم‌توجهی شده به‌گونه‌ای که اعتبارات پرداخت ضرر و زیان خریدهای تضمینی و یارانه سود و کارمزد خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و کالاهای اساسی در لایحه نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۱، ۴/۱۷ درصد کاهش یافته است. البته تنها درخصوص خرید گندم تولید داخل و در راستای اجرای ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مبلغ ۵۵ هزار میلیارد ریال در بند «۱۲» ماده واحده اختصاص یافته است.

- لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نیز مانند سال‌های گذشته، بودجه عملیاتی نیست و صرفاً مبانی یک برنامه‌ریزی عملیاتی را در نظر داشته است و حتی برنامه‌ای نیز محسوب نمی‌شود. البته ماده (۲۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه، دولت را موظف کرده است که با استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی تا پایان سال دوم برنامه به‌تدریج زمینه‌های لازم را برای تهیه بودجه به روش عملیاتی در کلیه دستگاه‌های اجرایی فراهم آورد به نحوی که لایحه بودجه سال سوم برنامه به روش مذکور تهیه، تدوین و تقدیم مجلس شورای اسلامی شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱. نکته‌ای که بسیار حائز اهمیت است این امر می‌باشد که باید منابع مالی برای اجرای اهداف پیش‌بینی شده باشد اگر عملکرد و تحقق اهداف سال‌های گذشته به علت عدم تخصیص منابع پایین بوده است در این صورت افزودن مقداری بر بودجه سال گذشته و آنگاه طبق روال، تخصیص کمتر گره‌گشا نیست. اگر هدف لایحه تأمین بودجه مورد نیاز برای تحقق اهداف بخش کشاورزی است لازم است که با توجه به اهداف کمی تعیین شده در برنامه، بودجه مورد نیاز مقرر شده باشد درحالی که پیشنهادهای دستگاه اجرایی در اکثر موارد به نصف و حتی بیشتر کاهش یافته است و اغلب موارد افزایش صورت گرفته در لایحه بودجه، صرفاً پوشش دادن به تورم را مد نظر قرار داده است و در بخش کشاورزی به‌طور متوسط افزایش ۲۳/۰۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۱ در نظر گرفته شده است. ضمن اینکه بودجه عمرانی بخش کشاورزی در لایحه پیشنهادی ۳۵/۰۸ درصد نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. بررسی لایحه بودجه در سومین سال اجرای قانون برنامه پنجم ضرورت منطقی کردن و هماهنگ کردن اهداف برنامه با توان و منابع کشور را متذکر است.

۲. در بودجه پیشنهادی به آثار احتمالی اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها در سال دوم کم‌توجهی شده است. مرور آثار اجرایی قانون فوق‌الذکر در سال جاری این نکته را متذکر می‌شود که سهم یارانه‌های بخش تولید کشاورزی به درستی پرداخت نشده است و تولید در این عرصه با مشکلات جدی مواجه بوده است. حال آنکه کم‌توجهی به موارد مطروحه قطعاً آثار جبران‌ناپذیری به بدنه بخش تولید وارد خواهد کرد.

۳. بودجه پیشنهادی یارانه‌های بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱، ۱/۸ درصد رشد یافته است این درحالی است که بودجه مصوب یارانه‌های بخش کشاورزی سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ به شدت کاهش یافته است. با توجه به اینکه رشد مورد انتظار برای تولیدات زراعی و باغی با رشد مصرف کودهای شیمیایی متناظر است و در کوتاه‌مدت امکان تغییر این رویه وجود ندارد و ازسویی تورم متعارفی نیز (بدون در نظر گرفتن اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها) مورد انتظار است درواقع میزان یارانه به بخش کشاورزی را می‌توان کاهش در نظر گرفت، لذا این موضوع با جایگاه بخش کشاورزی (سهم ۱۳ درصدی در تولید ناخالص ملی) در تعارض است و شایسته است اعتبارات بخش کشاورزی متناسب با جایگاه آن در رشد تولید ناخالص ملی باشد.

۴. برخی از ردیف‌های متفرقه اعتباری بخش کشاورزی که تأمین‌کننده مهمترین اهداف برنامه پنجم توسعه و قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی است دارای رشد منفی بوده است. همچنین در ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی برخی از برنامه‌ها فاقد طرح مشخص و فاقد

زمانبندی می‌باشند و اطلاعاتی مانند سال خاتمه، حجم اعتبارات مورد نیاز برای خاتمه طرح و دستگاه اجرایی در مورد این‌گونه طرح‌ها وجود ندارد. لازم به ذکر است برخی از اعتبارات ردیف‌های متفرقه نیز در اجرای برنامه پنجم توسعه و قانون افزایش بهره‌وری مانند ردیف متفرقه مربوط به اجرای ماده (۲) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی است که در لایحه پیشنهادی میزان اعتبارات آن ۳۲ درصد کاهش یافته است.

۵. در حالی که مجلس شورای اسلامی با اصلاح در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ اعتبار صندوق بیمه کشاورزی را از ۱۵۰۰ میلیارد ریال به ۸۵۰۰ میلیارد ریال افزایش داد تا محمل قانونی پرداخت خسارت به بیمه‌شدگان بخش کشاورزی فراهم شود اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ همان مبلغ ۱۵۰۰ میلیارد ریال معین شده که می‌تواند سبب ایجاد مشکلات زیادی برای تولیدکنندگان بخش کشاورزی گردد.

۶. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که حدود ۱۳ طرح در برنامه‌های فصل کشاورزی دارای قدمتی ۳۴ تا ۲۱ سال هستند. همچنین باید اذعان کرد که در خصوص طرح‌هایی با قدمت بالا که هر سال نیز به آنها ردیف‌های بودجه‌ای اختصاص داده شده است بازدهی چشمگیری در ارتقای بخش حاصل نشده است. بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد که سال اتمام طرح‌های بخش کشاورزی که هر سال به آنها بودجه تخصیص داده شده است هر سال تمدید شده است. به طور مثال در خصوص ۸۰ درصد از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر سال ۲ تا ۳ سال به سال اتمام هر طرح اضافه می‌شود.

۷. در خصوص طرح‌های جدید اضافه شده در لایحه پیشنهادی، انطباق قابل قبولی با محورهای قانون برنامه پنجم توسعه نیز ملاحظه نشده است. با توجه به این امر که لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ باید با محوریت قوانینی از جمله قانون برنامه پنجم توسعه و قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و... تنظیم می‌شود، هرچند در بررسی ماده واحده لایحه بودجه پیشنهادی حمایت‌هایی نظیر اختصاص ۱۰ درصد از منابع صندوق توسعه ملی - برای پرداخت تسهیلات به بخش‌های غیردولتی - به بانک کشاورزی یا صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی به چشم می‌خورد، لکن بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد که همخوانی و اولویت‌بندی بین اهداف قوانین و لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کم‌رنگ است.

۸. بودجه پیشنهادی بخش کشاورزی بر محوریت گندم استوار است و سایر محصولات استراتژیک این بخش نظیر دام، طیور، آبزیان و... که در زیربخش‌های کشاورزی است را پوشش نداده است به عبارت دیگر بودجه سال ۱۳۹۲ از جامعیت لازم برخوردار نیست.

۹. بررسی اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه نشان داده که گرچه تا ۸۵ درصد سهم اعتبارات

مورد نیاز برای احداث و تکمیل طرح‌های موصوف به‌عنوان سهم دولت در نظر گرفته شده، مبالغ تخصیص یافته برآورنده اهداف برنامه نیست.

۱۰. برنامه‌هایی نظیر گسترش پوشش بیمه تولیدات کشاورزی در لایحه بودجه پیشنهادی دیده نشده است.

۱۱. بودجه پیشنهادی سال ۱۳۹۲ بودجه‌ای است که بدون توجه به شرایط اقتصادی و سیاسی کشور تنظیم شده است. یکی از دلایل اثبات این ادعا این است که سهم اعتبارات بودجه فصل کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ به کل فصول افزایش بسیار جزئی یافته است. این افزایش ناچیز در شرایط فعلی تحریم‌های کشور که نیازمند توجه بیش از پیش به تولید داخل و افزایش ضریب امنیت غذایی است پاسخگوی مشکلات تولید نخواهد بود. علاوه بر موارد مذکور این لایحه نسبت به تخصیص اعتبار برای حمایت از کشاورز کم‌توجهی کرده است. به‌عنوان مثال می‌توان به افزایش ۱/۸ درصدی بودجه برای یارانه‌های بخش کشاورزی علیرغم کاهش ۱۰۰ درصدی آن در اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۱ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۰ اشاره کرد.

لذا ایجاب می‌کند مجلس شورای اسلامی در بررسی لایحه بودجه با در نظر گرفتن اهداف بخش کشاورزی در قوانین بالادستی و نیز موقعیت استراتژیکی کشور در منطقه نسبت به تدوین آن اقدام کند. جهت دستیابی به این اهداف پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱. به‌منظور تسریع در انجام امور و ابلاغ ردیف‌های متفرقه توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری ضروری است عبارت «وزارت جهاد کشاورزی» در ابتدای عنوان این ردیف‌ها اضافه گردد.

۲. اعتبار پیشنهادی برای پرداخت سهم دولت در خسارت بیمه‌گذاران تسویه مازاد غرامت‌های پرداختی حسب بند «۳۳» اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی بسیار پایین است و ضروری است متناسب با سال‌های گذشته و در نظر گرفتن نرخ تورم افزایش یابد.

۳. برای تأثیر در تعدیل نرخ کفایت سرمایه بانک و امکان تطبیق آن با استانداردهای بین‌المللی در عرصه بانکداری و همچنین ایجاد انگیزه بیشتر برای پیگیری وصول مطالبات وجوه اداره شده برای بانک و کاهش مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول اعتبارات موصوف و با توجه به اینکه منابع جدید در جامعه تزریق نمی‌گردد و این منابع قبلاً مصرف گردیده، لذا تورم‌زا نیست. جهت اصلاح تبصره ذیل بند «۳۱» به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود:

به دولت اجازه داده می‌شود اصل و فرع تسهیلات اعطایی از محل حساب ذخیره ارزی که به عاملیت بانک‌های دولتی و بانک‌هایی که دولت در آنها سهام دارد و صرف اعطای تسهیلات شده

- است را به حساب تسویه بدهی‌ها و افزایش سرمایه دولت نزد این بانک‌ها منظور نمایند.
- تبصره - منابعی که از حساب ذخیره ارزی در اختیار صندوق ضمانت صادرات ایران و بانک کشاورزی قرارداد به حساب افزایش سرمایه دولت در این سازمان‌ها منظور می‌شود.**
۴. اصلاح جزء «۱» بند «۵» به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود:
- ۱۵ درصد (۱۵٪) از منابع صندوق توسعه ملی جهت پرداخت تسهیلات به بخش‌های غیردولتی به طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و اهلیت متقاضی به صورت پرداخت و بازپرداخت ریالی در زمینه‌های آب، پساب و کشاورزی از طریق بانک کشاورزی قابل تخصیص است.
۵. با توجه به نحوه و میزان تخصیص بودجه در ردیف‌های متفرقه پیشنهاد می‌شود که حتی‌الامکان، اعتبارات عمرانی بخش کشاورزی، مقرر شده در قالب اعتبارات متفرقه، از این قالب خارج و در قالب برنامه‌ای که دارای کد و ردیف مشخص باشد قرار گیرند.
۶. با توجه به اینکه ردیف‌های درآمد هزینه دستگاه‌های اجرایی نوعاً مربوط به فروش اموال و امکانات مازاد آنها می‌باشد بند «۹۷» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ انگیزه دستگاه اجرایی را برای واگذاری اموال و امکانات از بین می‌برد. بنابراین پیشنهاد می‌شود بند «۹۷» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور حذف گردد.
۷. به منظور حمایت از توسعه فعالیت‌های بخش کشاورزی در سیستم غیردولتی و کمک به افزایش تولیدات محصولات کشاورزی و فراهم نمودن شرایط تأمین مالی مناسب برای تولیدکنندگان به بخش کشاورزی پیشنهاد می‌شود عبارت صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی در ماده (۱۳۳) و بند «۱۸» ماده (۱۴۸) قانون مالیات‌های مستقیم و الحاقیه‌های بعدی آن اضافه گردد و در بند «۱۱» ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده نیز اضافه گردد.
۸. به منظور حفظ و توسعه امنیت غذایی کشور و افزایش تولید محصولات کشاورزی و در جهت کمک به تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی بخش غیردولتی کشاورزی پیشنهاد می‌شود در بند «۱-۸» پس از عبارت بانک‌های تخصصی، شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از بخش کشاورزی اضافه گردد.
۹. به منظور تسریع در تشکیل و توسعه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و استفاده بهینه از اموال و امکانات مازاد در یک زیرساخت غیردولتی متعلق به تولیدکنندگان بخش کشاورزی پیشنهاد می‌شود: به وزارت جهاد کشاورزی اجازه داده شود علاوه بر فروش اموال و امکانات مازاد خود در راستای ردیف هزینه درآمدهای ۱۰ - ۵۳۰۰۰ نسبت به واگذاری اموال و امکانات مازاد به عنوان تأمین سهم مشارکت بخش دولتی اقدام نماید.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه.

شماره مسلسل: ۱۲۸۷۹

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۰۱۷. بخش کشاورزی

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: حمیدرضا معماریان، الهه سلیمانی

مدیر مطالعه: مهران برادران‌نصیری

ناظران علمی: حسین صفایی، محسن صمدی

مقتضای: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: ———

ویراستار ادبی: ———

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. کشاورزی

۳. لایحه

۴. اعتبارات

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۱۲/۲۰